

CONFLICTUL EPIȘCOPULUI EUGEN HACMAN CU PREOȚII DIN BUCOVINA, ÎN ANUL 1848

Evenimentele politice din anul 1848 au trezit și preoțimea ortodoxă din Bucovina.

Motive de nemulțumire erau destule. În fruntea eparhiei bucovinene se afla episcopul Eugen Hacman, o fire despotă. În secretarul său Constantin Czechowski, care după unele știri necontrolabile nici nu aparținea confesiei ortodoxe, Hacman a găsit o unealtă docilă pentru făurirea planurilor sale. Acest Czechowski elaboră în 1837, anul născuturii sale, un nou plan de organizare a eparhiei. După acest nou „Ordinariat”, consistoriul urma să fie desființat, iar conducerea eparhiei trecută exclusiv în mâinile episcopului. Lui Hacman îi plăcu planul și îl execută imediat. Astfel se institui în eparhia bucovineană un regim dictatorial care nu putea fi suportat de preoțime. Hacman, văzându-se transformat din păstor în stăpân, se purta brutal cu preoții, îi brusca cu prilejul săvârșirii serviciului divin, vorbea despre preoți numai în mod disprețuitor și în urmă le refuza audiențele.

Czechowski, devenit atotputernic, nu era omul care să nu profite de situație. El făcea afaceri, vânzând parohiile. Simonia s'a încuibat deabinelea în conducerea eparhiei bucovinene. Preoțimea, subordonată episcopului și disprețuită de el, a mai avut de suportat manoperele necinstite ale unui secretar episcopal venal. Astfel preoții ortodocși din Bucovina, exasperați de procedeele ilegale ale chiriarhului lor și ale secretarului acestuia, se hotărî să reacționeze.

Ceeace am știut până acum despre conflictul ivit în anul 1848 între episcopul Hacman și preoțimea ortodoxă din Bucovina este egal cu zero. D. Ion Nistor în cartea sa „Istoria bisericii din Bucovina” p. 66, vorbește despre o mare adunare a preoților ortodocși din Bucovina care s'a ținut în Cernăuți, în luna lui Martie 1848. Cu acest prilej, zice D-sa, s'a cerut înființarea unei mitropolii unitare pentru toți Românii ortodocși din Austria. Știrea aceasta nu corespunde adevărului.

În anul 1848 preoții ortodocși din Bucovina nu au avut preocupări de ordin panromânesc. Ei au fost mai modești, străduindu-se să libereze eparhia lor de regimul dictatorial instituit de episcopul lor în colaborare cu secretarul său.

Evenimentele s'au desfășurat astfel.

În luna lui Aprilie 1848, deci imediat după proclamarea constituției austriace, profesorii Institutului teologic și conducătorii Seminarului teologic din Cernăuți se hotărîră să se pună în fruntea preoțimei nemulțumite. Ei se întruniră în ședință în ziua de 15/27 Aprilie 1848 și însărcinară pe profesorul Ioan Calinciuc cu elaborarea unui memoriu ¹⁾.

Calinciuc a terminat memoriul după trei zile. În el se constată că preoțimea bucovineană așteptase ca Hacman să săvârșească lucruri mari. Dar toate speranțele ei s'au spulberat. S'au comis și se comit nedreptăți. S'a introdus simonia. Preoțimea privește cu „inima sfâșiată” cum se compromite biserica. Hacman s'a obișnuit să vorbească cu dispreț despre preoții săi, declarându-i „sufletește morți”. Ii apostrofează în biserică, ba chiar și în altar. Ii tratează ca pe niște slugi când asistă la slujbele pontificale, și nu-i primește la recepții. Ține, culmea rușinii, în edificiul episcopal femei fără rosturi bine definite. A desființat consistoriul înlocuindu-l cu un așa zis „ordinariat” pe cât de ilegal, pe atât de insuportabil. Prin „ordinariat” s'a pus un părete între episcop și preoțime. Episcopul a devenit dictator, iar preoții slugile lui. Secretarul Czechowski e venal. „Să nu ne mai înșelăm, să vorbim deschis, noi care avem misiunea să propovăduim adevărul”... „Nu mai avem biserică ortodoxă, avem un scaun papal”.

Preoțimea nemai dorind să suporte despotismul chiriarhului ei, cere: Desființarea Ordinariatului, reînființarea consistoriului și reinstalarea lui în toate drepturile conferite lui de legile canonice, numirea mai multor persoane cu vază ca asesori consistoriali onorifici, tratament cuviincios pentru cler în biserică și în afară de biserică, încetarea

1. Ioan Calinciuc s'a născut în 1812 în satul Milișăuți, județul Suceava, tata preot. A urmat Liceul din Cernăuți, fiind coleg de clasă cu frații Constantin și Eudoxiu Hurmuzachi, continuându-și studiile la Institutul teologic din Cernăuți și Universitatea din Viena.

A murit în Cernăuți, la 12/24 Februarie 1875. Vezi ziarul cernăuțean „Patria” 18/30 Iulie 1899 No. 299, Enciclopedia Română de C. Diaconovich și Poaia voluntă: „Umbrei mult iubitului profesor al teologiei Ion Calinciuc repăusată în 12/24 Febr 1875” tipărită de „Auditorii teologiei gr. or. din Cernăuți” cu tiparul lui G. Piotrovski în Cernăuți. Se găsește la Biblioteca Acad. Rom. Manuscris 4491.

slujbelor desonorante în cursul asistenței la serviciile pontificale și în urmă liberul acces la episcop¹⁾.

Acest memoriu a fost predat episcopului Hacman de către o deputație alcătuită din prof. Ion Calinciuc, arhimandritul Filaret Bendevschi, cei trei egumeni ai mănăstirilor Putna, Sucevița și Dragomirna și din doi profesori ai Institutului Teologic. Ion Calinciuc, președintele deputației, a rostit o scurtă cuvântare, după care a început să dea cetire memoriului. Dar n'a putut citi mult, căci Hacman s'a înfuriat și l-a oprit pe Calinciuc. În astfel de condiții nu s'a putut continua cu citirea memoriului. Deputația părăsi sala de recepție.

Prin gestul său episcopul Hacman a deschis conflictul între el și preoțime. Aceasta din urmă a cerut îndreptarea relelor, iar episcopul a refuzat împlinirea acestei dorințe.

Calinciuc, voind a ocoli conflictul, trimise la 22 Aprilie (4 Mai) 1848 lui Hacman o adresă lămuritoare. În rândurile preoțimii, zicea el, există o mare nemulțumire. Urmarea este lipsa de armonie, desordinea, neîncrederea, tot lucruri care nu pot continua. Și boerimea e nemulțumită. Această stare de lucruri a îndemnat pe profesorii Institutului Teologic și pe conducătorii Seminarului să alcătuească un memoriu. S'a găsit cu cale să se facă întâiu o intervenție orală. Dacă vom fi respinși „Nu vom mai tăcea, ci vom spune liber și deschis, ce ne doare, iar dacă nu vom fi ascultați, vom scrie“. Calinciuc se simte fericit că a putut rosti în fața episcopului „primul cuvânt liber“. În urmă dânsul adaogă : „Cum gândesc eu, așa gândesc toți, dar nu toți dispun de forța morală necesară ca să-și exprime liber gândul și să-l apere“. Ce bine ar fi fost, dacă Hacman ar fi cedat dela început. Dar Calinciuc a fost oprit să citească, și tratat ca un scandalagiu, răzvrătit.

Mai exista un motiv de conflict între Hacman și preoțime. Românii din Bucovina, atât boerimea cât și preoțimea, erau pe cale să alcătuească „Memoriul Bucovinei“ care urma să fie predat împăratului de către o deputație alcătuită din delegați ai boerimei și ai preoției. Preoțimea s'a întrunit în Cernăuți la 21 Aprilie 1848 pentru a desemna pe cei doi delegați ai ei. Adunarea a fost convocată și prezidată de episcopul Hacman. Acesta a ținut cu acest prilej o scurtă cuvântare, îndemnând pe preoți la unire și bună înțelegere. După aceasta s'a trecut la alegerea delegaților. Au reușit prof. Ion Calin-

1. Cele mai multe acte citate și reproduse în acest studiu au fost găsite în Arhiva Mitropoliei Bucovinei, actele prezidiale XIV/1.

ciuc și spiritualul Seminarului teologic Teoctist Blajevici. Intr-o adresă acești doi delegați comunică ep. Hacman rezultatul alegerii, roagă aprobarea episcopală și cer o subvenție din fondurile episcopiei ¹⁾.

Acești doi delegați ai preoțimii nu erau pe placul lui Hacman. El spera să fie ales și era sigur că va fi președintele deputației bucovinene. De aceea a refuzat aprobarea, ordonând cu adresa din 1/13 Mai 1848 convocarea unei noi adunări pe ziua de 15/27 Mai 1848 ²⁾. În această adresă Hacman menționează că au sosit zorile libertății, care permit să fie înfățișate împăratului dorințele clerului din Bucovina sau chiar ale întregii Bucovine. Clerul adunat va urma să aleagă pe membrii deputației însărcinată cu prezentarea Memoriului Bucovinei. El va mai hotărî, dacă delegații clerului se vor prezenta împăratului separat sau odată cu delegații boerimii.

Reiese din afirmațiuni ulterioare că la această adunare profesorii Institutului teologic și conducătorii Seminarului teologic n'au fost invitați.

Adresa lui Hacman era de natură să producă confuzie în rândurile preoțimii. Pentru a o lămuri, prof. Ion Calinciuc adresează preoțimii un apel care poartă sugestivul titlu : „Cătră frații și împreună lucrătorii noștri în via Domnului din Bucovina” ³⁾. Se atrage atenția preoților că în urma libertăților acordate de constituție, ei sunt chemați să vegheze asupra binelui bisericii. Câte abuzuri, câte nedreptăți nu s'au deslănțuit asupra preoților din Bucovina ! Intâi este „mitarnicia”, adică corupția, și pe urmă despotismul. Preoții nu mai vor, nu mai pot să suporte jugul nedemn. Râd și străinii de rușinea ce o pățește preoțimea. „Ordinariatul” nu este decât o „iscodire modernă”, menită să facă din episcop despot al bisericii. Acest blăstămat „Ordinariat” l-a ridicat „în cer” pe episcop și i-a scoborît pe preoți. „Dară până când, fraților, să gemem noi sub defăimătorul jug a politicei acestii ?” „Omul nefast, „canțlerul” Czechowski trebuie îndepărtat. „Veniți dar, fraților să împlinim cea mai sfântă datorie (a) chemării noastre”. Preoții convocați de episcop și informați de prof. Calinciuc sosiră la Cernăuți în ziua fixată de 15/27 Mai 1848. „Soborul clirului Bucovinei” avu loc în Cernăuți în zilele de 15/27—17/29 Mai 1848.

Pentru a influența hotărârile acestui sobor, bătrânul Doxachi

1. Anexa 1.

2. Anexa 2.

3. Foaie volantă, fără dată, anonimă. Vezi Arhiva Mitropoliei Bucovinei, actele prezidiale 1840, fascicola XIV/1. și Biblioteca Academiei Române, foi volante 1013.

Hurmuzachi publică o broșură despre datoriile arhierilor ¹⁾. Amenințător sună canonul 58 : „Episcopul ori prezviterul lenevind datorია sa cătră cliros ori cătră norodu și neînvățând pre ei pravoslavia, să se afuriscă, și rămâind în trândăvire și lenevire să se cafteriscă” (p. 9).

Din ordinul lui Hacman s'a publicat programul „Petiecerii indeobște” a preoților. „Eparhialnica” adunare se va ține la episcopie. In prima zi, la orele 9 dimineața, episcopul va deschide adunarea, iar după aceasta se va retrage. Clerul va rămâne în sală, pe când membrii cinului călugăresc se vor întruni în altă cameră. Fiecare grup va avea să-și aleagă câte un președinte.

Cu o seară înainte preoții au ținut o ședință în casa lui Calinciuc, pentru a stabili ce atitudine să ia a doua zi.

În 15/27 Mai 1848 o parte din preoți s'a adunat „în sala consistoricească”, conform programului stabilit de Hacman. A lipsit Colinciuc și anturajul lui. Hacman deschise adunarea și dădu cetire programului. După aceasta s'a îndepărtat și odată cu el au părăsit sala și membrii cinului călugăresc. Clerul mirean a rămas în sală, pentru a-și alege un președinte. Dar n'a fost posibil să se procedeze la alegere, fiindcă un vacarm indescritibil s'a deslănțuit. Vorbele nu s'au putut desluși. Atâta doar s'a putut înțelege că preoțimea protestează împotriva despotismului din eparhie.

Văzând aceasta, episcopul Hacman intră din nou în sală, ordonă să se facă liniște și ceru să se urmeze programul. La aceste vorbe scandalul a izbucnit din nou. Discuția neputând continua, Hacman închise adunarea, anunțând continuarea ei pentru după masă la ora patru.

În timpul acesta prof. Calinciuc cu prietenii săi a ținut altă adunare în încăperile Liceului de băieți. Calinciuc care o prezida, a demonstrat că adunarea convocată de Hacman nu urmărește decât continuarea regimului dictatorial de până acum, și anularea alegerii sale și a lui Blajevici ca membri ai deputației ce urma să prezinte împăratului Memoriul Bucovinei. La urmă Calinciuc dădu cetire apelului său.

După masă adunarea din edificiul episcopal a fost deschisă la ora 5. La început n'au fost de față decât puțini preoți. Dar după câteva minute a apărut prof. Calinciuc cu aderenții săi și au umplut sala. S'a produs un sgomot mare, fiindcă, intenționat, preoții sosiți mai târziu umblau de colo până colo, discutând cu voce tare.

1. Aga Doxachi Hurmuzachi, *Datoriile arhierilor și a proistoșilor bisericii*, Cernăuți, Mai 1848, tradus din grecește.

Hacman a trimis întâiu pe un asesor pentru a-i liniști pe preoți. Neurmând sfatul, însuși episcopul i-a somat să observe liniște. La această admonestare s'a răspuns cu un nemaipomenit sgomot. Unii vociferau, alții râdeau, fluerau sau băteau din picioare. În procesul verbal al adunării se zice, că după rostirea admonestării „au rădicat cei mai mulți de între acei mai târziu veniți un neobicinuit răs cu strigare și batjocoritoriu răs”. Când sgomotul s'a mai potolit, prof. Calinciuc luă cuvântul comunicând că preoții adunați în Liceul de băieți s'au constituit în adunare și, în consecință, adunarea din sala episcopaiă n'are rost. Hacman, auzind aceste cuvinte, părăsi scaunul prezidențial și trecu în mijlocul răzvrătiților. Le-a exprimat părerea de rău și declară închisă ședința ¹⁾.

Adunarea lui Hacman n'a mai continuat. În schimb, toți preoții s'au întrunit a doua zi, în 16/28 Mai 1848 în Liceul de băieți. Aici ei au ales un „Comitet duhovnicesc”, cu Calinciuc drept președinte. După statute, comitetul duhovnicesc se constituia din 24 „mădulari duhovnicești”. „Șansele” urmau să se țină odată pe săptămână. Scopul Comitetului a fost să discute problemele bisericii bucovinene și să dea sugestii pentru îndreptarea relelor ²⁾.

Atitudinea dârză a preoțimii bucovinene l-a scos din sărite pe Hacman. Știindu-se stăpân pe „Ordinariatul” său, a crezut că va reuși să destrame turma răzvrătiților, lovind în șef. În acest scop chemă la episcopie pentru a doua zi după masă, adecă în 16/28 Mai, pe profesorii Institutului teologic ³⁾, iar pe Calinciuc îl somă separat să apară tot atunci în fața sa, aducând cu sine și toate apelurile provocatorii cu care reușise să revoluționeze pe preoți. Calinciuc va cere iertare, pentru a putea primi „dezlegare păcatului pentru amărîre arhiereului său”. El se va obliga ca pe viitor să nu mai revoluționeze clerul și va promite „ca până în sfârșitul vieții sale să fie noao supus și ascultătoriu”. Nu va pune condiții, ci va fi mulțumit, dacă arhiereul va fi iertător cu el. La urmă se adaogă fraza: „Trecând mai sus pomenit terminu, sângur îți vei prescrie urmările rele a neascultării” ⁴⁾.

Ion Calinciuc, care tocmai prezida adunarea preoților din Liceul

1. Anexa No. 3 și „Beschreibung der unter dem Bukovinär Klerus im Jahre 1848 vorgefallenen Ereignisse”, Manuscris în Arhiva Mitropoliei Bucovinei, Actele prezidiale 1849 fascicula XIV/11.

2. Statutele duhovnicescului comitet din Bucovina, Cernăuți 20 Mai (1 Iuni) 1848, Arhiva Mitrop. Bucovinei, I. c.

3. Anexa No. 4.

4. Anexa No. 5.

de băieți, aduse această adresă imediat la cunoștința adunării. Urmarea a fost, că s'a alcătuit o adresă către Hacman cuprinzând următoarele patru dorinți : Desființarea Ordinariatului, demiterea secretarului Const. Czechowski, instituirea senatului consistorial și în urmă anularea adresei trimisă lui Calinciuc.

La început, Hacman refuză să îndeplinească aceste dorinți. În urmă s'a prezentat la el o deputație de boieri insistând asupra satisfacerii dorințelor formulate. Târziu de tot, Hacman a cedat în parte. A alcătuit o adresă în care menționează că, cedând forței, este gata să-l demită pe secretarul Czechowski și să se oblige a răspunde la restul postulatelor într'un interval de 8 zile ¹⁾.

Hacman l-a și demis pe Czechowski, trimițându-i în aceeași zi o adresă în acest înțeles ²⁾. În comunicarea făcută guvernului, Hacman motivează demiterea lui Czechowski în felul următor : Cz. a fost tot timpul funcționar ireproșabil „totuși adeseori, a fost învinuit că nu observă totdeauna acel grad de imparțialitate și de desinteres, care este condiția esențială pentru un funcționar corect”. Intrucât în timpul din urmă ura împotriva lui a crescut foarte mult, atât la preoțime, cât și la public, adunarea duhovnicească a cerut într'o adresă imediată lui demitere. A crezut că trebuie să cedeze insistențelor preoților și l-a suspendat din serviciu.

Adresa lui Hacman a fost respinsă de adunare. Ea nu a admis observarea că arhiereul a acționat din silă și a cerut să se accepte imediat cele patru postulate. În acest sens i s'a trimis lui Hacman o nouă adresă.

Cum era de așteptat, Hacman, la început, a refuzat să accepte cele patru postulate. Dar mai multe deputațiuni de boieri și de cetățeni i s'au prezentat stăruind la el să cedeze, acceptarea postulatelor fiind în interesul bisericii. Dar Hacman a refuzat cu încăpăținare. Nu voea să cedeze în ruptul capului ; în cele din urmă a declarat că e gata să stea de vorbă cu clerul asupra celor patru postulate formulate cu condiția să nu se știrbească autoritatea sa. El face acest gest, zise el, pentru a liniști spiritele și a restabili pacea atât de grav compromisă din sânul preoțimii ³⁾.

Și această adresă a lui Hacman a fost respinsă de adunare. I s'a cerut să răspundă afirmativ la toate punctele induse în adresă.

1. Anexa No. 6.

2. Anexa No. 7.

3. Anexa No. 8.

Și de data aceasta au intervenit la el mai multe deputațiuni de boieri și cetățeni. Incercările lor au fost zădarnice. Hacman a declarat, că a ajuns la limita concesiilor sale.

Primind acest răspuns ultimativ, adunarea duhovnicească, după o desbatere mai lungă, luă o hotărâre eroică. Ea declară pe Hacman nepotrivit pentru conducerea eparhiei. Ii lipsesc calitățile pentru a putea sta în fruntea bisericii din Bucovina. Se cere demiterea lui. Această hotărâre gravă se va depune într'un memoriu, care se va trimite guvernorului din Lemberg și patriarhului din Carloviț. Conducerea provizorie a diecezei să fie dată în seama unei persoane onorabile, deopotrivă de simpatică clerului și autorităților statului. Acest conducător provizor al eparhiei va elabora cu ajutorul membrilor comitetului duhovnicesc un plan de reorganizare a eparhiei, conform noii stări politice creiată de revoluție.

În motivarea memoriului se constată, că Hacman a decepționat preoțimea. A introdus simonia și dictatura, a desființat consistoriul, sfătuindu-se numai cu secretarul său, un om pecăt de brutal pe atât de venal. Ordinariatul funcționează în mod ilegal. Hacman acordă preoților un tratament insuportabil și găzduște femei în edificiul episcopal.

Auzind de memoriu, Hacman și-a dat toată silința să împiedece expedierea lui. Văzând că nu reușește, s'a resemnă și a primit condițiile puse de preoțime. În consecință el trimise la 18/30 Mai 1848 o adresă „cătră preacucernica și preacuvioasa adunare sinodală a clirului secular și regular a Bucovinei în Cernăuți”, menționând că împlinește toate postulatele preoțimii. Convins fiind, zice el, că „socotința și voința a unuia, de ar fi ea cât de bună, nu este destulă împotriva încredințării a mai multora” el a dimis pe „canțler al consistorului” Kir Constantin Czechowski și a anulat adresa jignitoare trimisă lui Calinciuc „acest râvnitor presviter și vrednic profesor”. De acum înainte „cea mai înaltă ocârmuire a trebilor bisericești” va fi consistoriul, în care vor intra patru noi sfetnici consistoriali și opt asesori onorari, aleși de clerul întregii Bucovine. El asigură adunarea că această clipă în care semnează adresa „este cea mai norocită a vieții sale”¹⁾.

După terminarea conflictului, adunarea duhovnicească a fost închisă. A rămas ca duhovnicescul comitet condus de prof. Calinciuc

1. Biblioteca Acad. Rom. foi volante 1011; I. Nistor, *Istoria bisericii*, pag. 67—69; Ziarul „Patriot” din Cernăuți No. 26 și 27 din 22 și 29 Oct. 1872, articolul „Unser Kirchenregiment”; Ziarul „Albina” 1866 No. 24, Originalele se găsesc în Arhiva Mitropoliei Bucovinei, Actele prezidiale 1849, fascicula XIV/I.

să vegheze asupra împlinirii promisiunilor făcute de Hacman. În şedinţa sa din 1 Iunie 1848, s'a dat întâiu cetire adresei lui Hacman şi s'a hotărît să se trimită adrese de mulţumită atât lui Hacman cât şi boierilor. Au fost propuşi cei patru consilieri consistoriali noi, între care se afla şi prof. Calinciuc, şi cei opt asesori onorari.

În şedinţa a doua s'a hotărît desfiinţarea celor două zile de boeresc făcute până atunci preoţilor de către ţărani. În schimb s'a cerut să rămână dotaţia cu pământ a preoţilor, zisă sesia. S'a luat în discuţie mărirea salariilor preoţilor şi înfiinţarea unei tipografii episcopale.

Comitetul duhovnicesc a ținut, în total, cinci şedinţe ¹⁾.

Adresa de mulţumită a fost predată lui Hacman de Ion Calinciuc asistat de „mădulariul” Dimitrie Procopovici. Episcopul a fost ridicat în slavă, fiindcă „au revindecat vechile drituri şi obiceiuri a sf. bisericii noastre”. Hacman a răspuns, chemând pe toţi în jurul său ²⁾.

Lupta a fost grea. Cu atât mai frumoasă a fost victoria.

Bucuria între preoţi a fost mare. Unecou al acestei bucurii se găseşte păstrat într'o odă închinată soborului duhovnicesc. Titlul ei este: „Odă la soborul clirolui Bucovinei, ținut în Cernăuţi la 15. 16. 17 Mai 1848”. Broşura e anonimă, dar autorul ei nu este decât teologul Iacolie Porumbescu, care luase parte, ca privitor, la desbaterile a cestui sobor. Entuziasmat de atitudinea dărză şi demnă a preoţimii şi bucuros că lupta a dat rezultate atât de strălucite, Porumbescu laudă pe preoţi pentru „sfânta învăpăeare” şi pentru „haractirul” dovedit, cu care au reuşit să răpună pe „Iuda blăstămat”. Inzădar acest Iuda, care nu e decât secretarul Czechowski, umblă „scărşcând în dinţi” şi târându-se în brânci pe la „pragurile protectoare”. Păcatele sale de „Caiafa” cer răzbunare, cer satisfacţie „pentru atâta despoeare şi de zestre şi de leafă”. „Veniţi” dar, „Voi neîndreptăţiţi”... „veniţi (cu toţii) şi aduceţi soborului mulţămire”... căci „pre mitarnic l'au surpat”.

Postulatele preoţimii şi-au găsit expresie şi în „Memoriul Bucovinei” cunoscut sub numele de „Petiţia Ţării”. La punctul 11 s'a cerut reorganizarea bisericii ortodoxe.

Comitetul duhovnicesc a alcătuit şi un memoriu separat care s'a înaintat împăratului. În el se face întâiu un istoric al bisericii ortodoxe din Bucovina. Timp de 11 ani (1775—1786) ea a rămas cu organizaţia moştenită din vechea Moldovă. În anul 1786 ea a fost

1. Arhiva Mitropol. Bucov. I. c. şi Uricariul XIX pag. 17—26.

2. Anexa No. 9.

reorganizată. Totuși preoții au rămas fără salariu, fiind avizați la contribuțiile din partea poporului : Boerescul și taxele. E evident că aceste contribuții sunt învechite. De aceea se cere desființarea boerescului și a taxelor și înlocuirea lor cu salarii primite de la Fondul bisericesc. S'a mai cerut asigurarea în caz de pensionare, grija pentru văduvele și copii preoților, și însfârșit dotarea corespunzătoare a călugărilor și egumenilor. Consistoriul să fie constituit din consilieri stabili. Postul de secretar episcopal să fie desființat. Celelalte postulate sunt : construirea de case parohiale corespunzătoare, înființarea unei tipografii diecezane, transformarea Institutului teologic în Facultate teologică, desființarea Seminarului teologic, el devenind neîncăpător și înființarea de burse pentru teologi.

Știm că Hacman a acceptat condițiile puse de preoțime. Dar el n'a făcut-o decât din silă și din prudență. Respingerea postulatelor i-ar fi făcut să-și piardă situația. În sufletul său s'a gândit la răzbunare. El dorea să întoarcă lovitura, la timp oportun, cu mai mare putere, dacă nu împotriva preoților pe care îi socotea unelte credule, elemente seduse, atunci contra urgisitului lor conducător, prof. Ion Calinciuc.

El și-a ales timpul, când după dizolvarea parlamentului vienez și a victoriei câștigate împotriva dușmanilor din afară și dinăuntru, a început prigoana împotriva elementelor revoluționare.

Când liniștea reintră în sânul bisericii ortodoxe din Bucovina, Hacman se strădui să desființeze comitetul duhovnicesc. El publică întâiu o enciclică, numind-o „Apologhie pentru eparhia din Bucovina”¹⁾. În ea se menționează că odată cu ivirea revoluției s'au încercat reforme și în Bucovina. S'a înființat un așa zis comitet preoțesc „care e o iscoadă nouă în biserica sobornicească”. Acest comitet a voit să diminueze drepturile „episcopalice”. Secretarul Czechowski a fost alungat, iar în locul lui s'au „urzit mădulari ca svetnici actualnici și mai mulți asesori honorari”. Făcându-se aluzie la Legiunea academică din Viena, se susține, că la 15/27 Mai 1848 o seamă de preoți din Cernăuți „însutlețiți de duhul cel veninos a șolerilor din Viena”... „au smomit preoțimea”... „și au chemat preoțimea la ghimnaziu, s'au suit pe amvon rostind cuvântări îndemnând la împotrivire”.

Această apologie inspirată sau chiar scrisă de Hacman, desvăluie foarte limpede sentimentele lui reacționare. În sufletul său, el a rămas

1. Foarte volantă, broșură anonimă, Din Arhiva Mitrop. Buc. I. c.

un adversar neîmpăcat al tuturor reformelor în biserică, și al propagatorilor lor.

După lansarea acestei apologii, Hacman trecu la fapte. El adresă în Iulie 1848 lui Calinciuc o scrisoare, în care îl somă ca în curs de trei zile să se prezinte la el aducând și toată corespondența comitetului duhovnicesc. Până la publicarea deciziei episcopale, Calinciuc va sista activitatea acestui comitet ¹⁾.

Calinciuc nu se prezintă, în schimb trimise la termenul fixat o adresă, în care menționează că duhovnicescul comitet a fost înființat în ziua de 16/28 Mai 1848 de clerul Bucovinei. Comitetul are dreptul să funcționeze conform art. 22 din constituție. Calinciuc declară că e gata să execute toate ordinele atât timp, cât îi permite conștiința. Dar tot el este hotărît să-și sacrifice viața când va fi vorba să acționeze împotriva conștiinței sale. Și copiindu-l pe Luther, zise : „Așa sunt, nu pot altfel, așa să-mi ajute Dumnezeu”.

Eugen Hacman așteptă zădarnic timp de patru luni, ca să vină Calinciuc. La sfârșitul lui Noemvrie 1848, Hacman dădu comitetului duhovnicesc ultima lovitură, lovitura de moarte. El trimise lui Calinciuc o nouă adresă în care îi comunică că niciodată nu a aprobat funcționarea comitetului duhovnicesc. Astăzi, mai mult ca oricând, acest comitet nu mai poate funcționa. A comis abuzuri, a produs confuzii și este desaprobat de majoritatea clerului. De aceea ordonă lui Calinciuc să desființeze imediat comitetul și să raporteze de executare ²⁾.

Calinciuc a răspuns a doua zi, menționând că duhovnicescul comitet, constituit din 20 membri, a procedat totdeauna corect. Singura vină ce i s'ar putea aduce este că a fost prea zelos întru îndeplinirea misiunii sale. Comitetul nu poate fi desființat de președinte, ci numai de adunarea membrilor. Va convoca pe membri și le va supune ordinul primit.

După acest episod atât de caracteristic pentru mentalitatea lui Hacman, urmă o nouă acțiune a lui îndreptată împotriva preoților și a urgisitului profesor Ion Calinciuc. El trimise guvernorului Galiței Goluchowski, de felul său magnat polonez, mai multe rapoarte, în care vesteji acțiunea preoților bucovineni din luna lui Mai 1848 și activitatea lui Calinciuc. Sesizat de ele, Goluchowski autoriză în luna lui Februarie 1849 pe Hacman să „exprime preoților care participaseră la evenimentele din luna lui Mai 1848 deplina sa desaprobare”. Pentru

1. Anexa No. 10.

2. Anexa No. 12.

Calinciuc s'a pregătit o adresă separată, în care în cuvinte drastice se vesteji atitudinea lui avută cu prilejul revoltei preoților din luna Mai 1848.

Hacman execută imediat ordinul. El trimise fiecărui preot în parte câte o adresă comunicându-le desaprobarea guvernului galițian și somându-i să ceară iertare pentru păcatele comise. Supuși ca de obicei și temându-se de pedepse disciplinare, ei cerură iertare, susținând ba că au fost seduși, ba că n'au știut ce fac.

În scrisoarea trimisă lui Calinciuc, Hacman ținu să strecoare câteva observații malițioase, atragându-i atenția asupra importanței scrisorii guvernului și adaogând că acum Calinciuc se va putea convinge, că acțiunea lui pornită în primăvara anului 1848 a fost greșită. Pe viitor Calinciuc se va feri să mai indisună pe superiorii săi. În caz contrar va suporta rigurile legii ¹⁾.

Nu știm, dacă Calinciuc a răspuns. Este și irelevant dacă a reacționat sau nu. Acțiunea atât de târzie a lui Hacman, făcută la adăpostul și cu sprijinul unui guvern reacționar, n'a fost decât un act de răzbunare. Răzbunare ineficace, fiindcă odiosul „Ordinariat” n'a mai putut fi reînviat.

Invingător a rămas Calinciuc și cu el preoțimea. Prin acțiunea lui Calinciuc, consistoriul a fost repus în drepturile sale consfințite de legile canonice. S'a restabilit situația legală în locul ilegalității ce domnise până atunci.

A N E X E

I.

PROFESORUL IOAN CALINCIUC CĂTRĂ EPISCOPUL, HACMAN.

Cernăuți, 1848, Aprilie 29.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Die am 21. April 1. J. von dem versammelten Clerus vorgenommene Wahl der geistlichen Deputirten in Absicht auf die Überbringung der Bukovinär Volks-Petizion an Seine Majestät unseren aller durchlauchtigsten Kaiser fiel durch die Stimmenmehrheit der anwesenden Klostergeistlichkeit und Professoren auf uns Endesgefertigte und wir haben sie mit dem Gefühle des innigsten Dankes für das in uns ges-

chenkte Vertrauen und mit der Erklärung entgegen genommen, dass wir bereit sind, diesem ehrenvollen Rufe zu folgen, wenn Eure bischöfliche Hochwürden diese Wahl billigen sollten.

Ob wir nun Eueren bischöflichen Hochwürden genehm sind oder nicht, darüber ist uns bis zur Stunde noch keine Mittheilung geworden.

So schmeichelhaft es für uns wäre, eine Gelegenheit zu benützen, um das in uns gesetzte Vertrauen zu verdienen, so sind wir dennoch eben so gerne bereit diese Aufgabe jedem zu überlassen, den die allgemeine Meinung uns zu substituiren für gut fände, weil wir weit entfernt sind zu glauben, dass es nicht ausser uns Männer gebe, der diese Mission auf eine würdevolle und erfolgreiche Weise auszuführen im Stande wäre.

Sollten wir jedoch Seitens Eurer bischöflichen Hochwürden mit dieser inhaltschweren hochwichtigen Aufgabe betraut bleiben, so versichern wir, dass wir uns redlich bestreben werden, um dieses Vertrauen durch eine ehrenhafte und würdige Vollziehung unserer Obliegenheit zu verdienen.

In diesem Falle erbitten wir uns eine baldige Mittheilung Ihres hochachtungswürdigsten Entschlusses, damit wir Zeit gewinnen, die gehörige Adjustirung zu besorgen und sonstige Vorkehrungen zu treffen, welche damit in Verbindung stehen.

Dabei erlauben wir uns ehrerbietigst zu bemerken, dass bei dem Umstande, als uns die Mittel zu dieser Reise durchaus fehlen, wir ausser Stande wären, dem an uns ergangenen Rufe zu folgen, wenn uns solche nicht an die Hand gegeben würden, um deren Ermittlung wir daher in aller Ehrerbiethigkeit ersuchen.

*Theoktist Blazewicz Seminar Spiritual.
Iohann Kalinczuk, Professor der Dogmatik.*

II.

EP. EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROF. ION CALINCIUC.

Cernăuți, 1848, Mai 1/13.

In Erledigung des Gesuches de dato 29. April l. J. wird den Herren Bittstellern eröffnet, dass sich das Ordinariat über die auf Sie gefallene Wahl der geistlichen Deputirten weder billigend noch miszbilligend aussprechen könne, weil es die Sache des gesammten Klerus, der auch die hiezu erforderlichen Kosten zu tragen hätte, ist, sich solche Deputirte zu wählen, für welche er diese Kosten ohne Anstand bestreiten will.

Ob die Wahl auf der Grundlage des Gesamtwillens geschah, dürfte den Herren Bittstellern wohl bekannt seyn, woraus Sie zugleich entnehmen dürften, inwieferne dieselben als Deputirte auf Bestreitung der Reisemittel mit Zuversicht rechnen können.

Dimitrovici.

III.

PROCESUL VERBAL AL ADUNĂRII PREOȚILOR.

Cernăuți, 1848, Mai 15/27.

Protocol care în privința adunării a pravoslavnicului cliros din Bucovina spre descoperire voințelor și dorințelor pentru folosul bisericesc și însuși al său precum și luminare norodului pravoslavnic în urmare orânduiri a Înalt Preasfinției Sale Episcop Evghenie Hacman din 1/13 mai 1848 nl. 8 în zioa de astăzi s'au făcut.

Propunere.

Spre mai sus pomenita înalta arhierescă orânduire s'au adunat înainte de amiazăzi la 10 ceasuri clirosul din Bucovina în sala consistoricească, în mijlocul a căruie între noi înalt preasfinție sa D. Episcop Evghenie Hacman au rostit trebuinței aceștii potrivit cuvânt, după care eșind înalt presfinție sa s'au pășit la alegere prezidentului sub a căruie cârmă toate dorințele și voințele fiește care din clirosul fără de nici un feliu de mărginire a voei să-și descopere. Însă fiind că prin mai multe ceasuri între clirosul de mir rezultatul cel dorit nu s'a putut scoposi, pentru aceea s'au hotărît îndeobște ca după amiazăzi la 5 ceasuri iarăși să se adune cu toți la sala consistoricească și așa fiind adunați precum :

Din protoprezviterie a Cernăuților :

1. D. protopresviter D. Procopovici.
2. D. parohul dela Voloca I. Balmoș.
3. „ dela Boian S. Androhovici.
4. „ dela Horece I. Dimitrovici.
5. „ din Jucica Nouă.

Aceasta lucrare s'au curmat prin sosire a mai multor din cliros, între carii era profesorul theologiei I. Calinciuc, Ianovici, spiritualul Blajevici, Bendela, Vorobchievici și săminariștii Tarangul, Comoroșan și Constantinovici, carii înainte de amiazăzi nu au fost la aceasta adunare stricând aceasta lucrare prin preumblare în sală, vorbe și râsuri, spre a căror alinare s'au orânduit de înalt preasfinție sa pe domn asessor I. Balmoș să poftescă de tăcere. Neurmând însă aceasta apoi însuși preasfinție sa au poftit ca să tacă, însă abie vorbind aceste au rădicat cei mai mulți de între acei mai târziu veniți, au rădicat un neobicinuit răs cu strigare și batjocoritoriu răs, la care era de față și slujitori canțelariei. Neputându-se dintru aceasta pricină mai sus pomenita lucrare înainta s'au rădicat înalt preasvinție sa depe scaun și trecând prin mijlocul acelor răzvrățiți le-au arătat părere de rău cu aducere aminte că s'au curmat cele ce era de lucrat.

Cu aceasta s'au încheiat protocolul acesta și s'au iscălit de toți cei ce au fost de față la începutul aceștii lucrări sub arhierasca ascultare și aceștii tulburări nefiind părtași.

Datum pre cum mai sus.

Mai mulți protopopi și preoți.

IV.

EP. EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROFESORII INSTITUTULUI
TEOLOGIC.

Cernăuți. 1848, Mai 16/28

Cătră toți profesorii a Theologiei.

Cerând trebuință, poroncim ca Preacucernicia Ta astăzi la 5 ceasuri după amiază să Te arăți înaintea noastră.

Eugen.

V.

EP. EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROF. ION CALINCIUC.

Cernăuți, 1848, Mai 16/28.

No. 100. Preacucernicieii Sale profesorului a Dogmaticeii kir Ioan Calinciuc.

Fiiule !

Rautățile Tale cine le va spune ! Eale au ajuns până la cel mai depe urmă gradu a stricăciunei a inimei Tale ! Grăbește acum ca să o îndreptezi îndată prin pocăință vinind la Noi astăzi Duminică la 5 ceasuri după amiază spre a Ne ruga de ertare și spre a primi deslegare păcatului pentru amărare arhierelui tău, unde voi vorbi și pentru ispovedanie, pentru curățire sufletului. Spre scopul acesta cerem dela Tine, fiiule, ca toate scrisori[le] de provocație prin care ai adus pe o parte a clirului nostru la rătăcire și ori ce alte scrisori ce ai făcut inproiva noastră să le aduci cu tine ca îndată să le stingem prin foc, spre a nu să turbura prin eale pace între clirul și norodul nostru. Încă cerem dela Tine, ca pe totdeună să încetezi a fi întârătoriu altora și mai ales a clirului nostru ca până în sfârșitul vieții Tale să fii noao supus și ascultătoriu și ca să Te porți așa precum să cuvine unui vrednic bărbat și cuvios preot. Iară din a Tale condiții ce ai face noao, fiiule, nu primim altă ca dela un preot Noao supus, decât numai această ca să-ți fim cu mila, deacă de acum înainte nu ne vei greși ceva și ca să Te tractărisim așa precum pe ori care bun și nesticat preot.

Trecând mai sus pomenit terminu, săngur îți vei prescrie urmările rele a neascultării.

Eugen.

VI.

EPISCOPUL, EUGEN HACMAN CĂTRĂ ADUNAREA DUHOVNI-
CEASCĂ.*Cernăuți, 1848, Mai 17/29.*

No. 104.

Auf die mir von Euch Wohl und Ehrwürdige Priester unserer von Gott beschützten Diöcese am gestrigen Tage überreichte Petizion finde ich zu erwiedern, dass ich in dem Punkte bezüglich des Herrn Consistorial Kanzlers Konstantin Czechowski schon dermal nachzugeben mich gezwungen sehe und ich trage ihm daher unter Einem auf, die bei ihm befindlichen Konsistorial Akten in unsere Hände zu übergeben.

Indem ich dieses Eurer Wohl und Ehrwürden bekannt gebe, kann ich nicht unterlassen, annoch beizufügen, dass der erwähnte wegen seines Krankheitszustandes schon früher beurlaubte Kanzler in den Dienst des Consistoriums nicht mehr zurücktreten werde.

Was jedoch die übrigen Petizionspunkte betrifft, so werden dieselben wohl selbst einsehen, dass ihre Beantwortung eine längere Zeit bedürfe, die ich auf 8 Tage festsetze.

Eugen,

S'a trimis pe adresa profesorului Constantin Popovici.

VII.

EPISCOPUL, EUGEN HACMAN DEMITE PE SECRETARUL, CON-
STANTIN CZECHOWSKI.*Cernăuți, 1848, Mai 17/29.**Dem Konsistorial Kanzler Herrn Konstantin Czechowski.*

Da ich dem Drange der Umstände nachzugeben mich gezwungen sehe, so trage ich Ihnen mit Bezug auf den am gestrigen Tage ertheilten einmonatlichen Urlaub auf, alle in Ihren Händen befindlichen Aktenstücke und Konsistorial-Sachen mir zu übergeben und sich in diesem einmonatlichen Zeitraume zu erklären, ob Sie in Pensionsstand oder in [ein] anderes Amt zu treten gedenken, damit ich hierwegen die nöthigen Schritte bei den höheren Behörden machen könne, weil es bei der gegenwärtigen Stimmung des sich auflehrenden und neuerungstüchtigen Klerus nicht möglich sein wird, Sie weiterhin im Dienste zu behalten.

Am Schlusze musz der gefertigte Bischof über ihren Verlust sein Bedauern ausdrücken, so wie auch Ihren vorzüglichen Eifer und Streben mich in der Beförderung des Wohles der Diöcese mit Ihren tiefen Kenntnissen in allen Zweigen des Dienstes und genauer Umsicht kräftigst zu unterstützen mit voller Zufriedenheit insbesondere lobend anerkennen.

Eugen.

VIII.

EPISCOPUL, EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROFESORUL, IOAN CALINCIUC.

Cernăuți, 1848, Mai 18/30.

No. 105.

Um Ruhe und Einigkeit und Eintracht sowohl unter dem in Spaltung gerathenen Klerus als auch zwischen dem gefertigten Bischöfe und dem eine Reform verlangenden geistlichen Personen zu erzielen und die Gemüther zu beruhigen, wünsche ich meinen Klerus sowohl über den in der überreichten Petizion vom 16/28 Mai gestellten bereits erledigten 2-ten Punkt, als auch über die anderen Punkte derselben zu vernehmen und zu ergründen, wie diesem Allen ohne Verletzung der bischöflichen Rechte und ohne das [Gesetz] mittels kirchlicher Canones zwischen einem Oberhirten und der ihm unterstehenden Geistlichkeit zu verrücken, abgeholfen werden könnte.

Euer Wohl und Ehrwürden werden somit aufgefordert eine angemessene Anzahl aus Ihrer Mitte zu wählen und um 11 Uhr Vormittags hierher abzuordern.

Eugen.

IX.

PROFESORUL, ION CALINCIUC CĂTRĂ EPISCOPUL, EUGEN HACMAN.

ADRESA DE MULȚUMITĂ A COMITETULUI DUHOVNICESC.

*Cernăuți, 1848, 20 Mai (1 Iunie)**Înalt Preasfințite arhipăstoriu, preaiubite a nostru părinte !*

Marele act a libertății prin care ați oborât păretele care ne desparte dela olaltă și înpiedeca toată înaintare și pășire obștescului bun, boală ce întru Hs. păstoria Voastră cu acea bucurie, sau mai adevărat, cu acel entusiasm l'au salutat, care vă siguripește nemurire în inimile noastre și a tuturor compatrioților, pentru că el stâlpește o nouă strălucită epohă a Bucovinei, dela care înainte are să înceapă un nou fericit viitoriu.

Bucurie noăă ! pentrucă am revindecat vechile drituri și obiceiuri a sfinteii bisericii noastre de care scrie : „Să nu calci hotarăle care au țărnut părinții tăi”.

Mângăere noăă ! pentrucă ne-am învrednicit de înalta arhipăstoriaască-Vă recunoștința răvnei noastre pentru binele obștesc.

Nădejde noăă ! și tuturor vecurilor viitoare ! pentrucă nu numai toate condițiile a desvăririi noastre religiozo-morale și a înfloririi pa-

triei ne-ați încuviințat, ci și spre îndeplinire acestui act strălucit liberal nemuritoriu n'ați uitat cu înaltă-vă și puternică arhipăstorească blagoslovenie a-l încununa.

Cu privire la aceste sentimente de care toți sântem pătrunși, toți Inalt Preasfinției Voastre pentru acest mare act a libertății cea mai intimă mulțămire aducem cu deplină încredințare, că pentru a pute spori și a folosi obștescul bun nu vom pregeta ori ce prilej a întrebuiința orice jârtvă a aduce, precum de altă parte grija vom purta, ca noul veșmânt a nesticăciunei cu care ne-am îmbrăcat să rămăe purure curat, neîntinat și fără prihană. Intru aceste toate ne va povățui mâna Celui de Sus care și până acuma pe noi slabe și nevrednice vase ca și oare când pe Sf. Apostoli, ne-au povățuit și ne-au învățat, ce să grăim și cum să pășim ca să venim la scopul dorit, iară dragoste revindecată și obștească înfrățire răzămată pe deplină încredere care s'au întărit între noi, ne va fi putere și curajul nostru și nădăjduim că nici odată nu va slăbi nici să va împuțina că dragostea ce adevărată nici odată nu să săvârșeaște nici să împuținează.

Iară ce să atinge de încredere aceasta o aflăm noi în cuvintele Inalt Prea Sfinției Voastre care ca un adevărat părinte cătră noi rătăciții ați rostit : „Veniți, fraților, să fim una”. Iară Inalt Prea Sfinției Voastre să vă fie ca o dovadă a deplinei noastre încrederii lacrimile noastre cele fierbinți cu care cuvintelor acestor pline de mângăere am răspuns ; iale au fost lacrimile fiilor care după lungă înstrăinare au cunoscut glasul părintelui său celui dulce, și căzându-i pe piept plâng de bucurie ca l-au aflat. Așa ne bucurăm și noi acuma și nădăjduim și mai mare bucurie când vom vede rodirile mănoase odrăslind sub pavăza constituției, de care ca se ne învrednicim a le vede și a le gusta și a ne îndulci de iale în prisos, purure vom ruga pre Tatăl, pre Fiul și pre Sfântul și de viață făcătorul Duh. Amin.

Dela Comitetul duhovnicesc a Bucovinei.

Ioan Calinciuc prezident.

Dimitri Procopovici, mădulariu.

X.

EPISCOPUL EUGEN HACMAN ORDONĂ PROF. IOAN CALINCIUC SĂ SISTEZE LUCRĂRILE COMITETULUI DUHOVNICESC.

Cernăuți, 1848, Iunie 23/Iulie 5.

Bekanntlich besteht zu Czernowitz ein sogenanntes geistliches Komité und Sie sind der Leiter desselben.

Welche Zwecke dieses Komité ursprünglich verfolgte, habe ich erfahren. In welcher Eigenschaft es aber auch jetzt, nachdem sich die Umstände schon längst geändert haben, noch immer besteht, ist mir unbekannt.

Um nun die Geschäfte und Leistungen des erwähnten Komités näher kennen zu lernen, fordere ich Sie auf, mir binnen 3 Tagen alle welche immer Tendenz habende Agenzien dieses Komités, unter Namhaftmachung der ordentlichen und korrespondirenden Mitglieder desselben, vorzulegen, bis dahin aber und solange sich jeder weiteren Wirksamkeit zu enthalten, bis ich mich darüber werde ausgesprochen haben, ob und in welcher Art, dann zu welchem Zwecke ein Komité zu Czernowitz zu bestehen hätte.

Eugen.

XI.

GUVERNORUL GALIȚIEI CONTELE GOLUCHOWSKI CĂTRĂ
EPISCOPUL EUGEN HACMAN.

Lemberg, 1848, Noembrie 14.

Nr. 73361.

Hochwürdigster Herr Bischof!

Man findet Euer bischöfliche Hochwürden aufzufordern, dem dortigen Konsistorial Sekretär Konstantin Czechowski, welchem laut Berichtes Euerer bischöflichen Hochwürden vom 30. May 1. J. Zahl 106 unterm. 28 May 1. J. ein vierwöchentlicher Urlaub ertheilt und laut dessen hierorts gemachter Anzeige eine Verlängerung desselben bis 1. Dezember 1. J. bewilligt worden ist, noch eine weitere Urlaubsverlängerung bis 1. Hornung 1849 zu ertheilen.

Empfangen Euere Hochwürden den Ausdruck der ausgezeichneten Hochachtung, mit der ich die Ehre habe zu sein Eurer Hochwürden gehorsamer Diener.

Goluchowski.

XII.

EPISCOPIUL EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROFESORUL IOAN CALINCIUC.

Cernăuți, 1848, Noembrie 17/29.

No. 218. *Dem Professor der Dogmatik Herrn Ioan Kalinczuk, hier.*

Bekanntlich hat sich unter Ihrer Leitung das sogenannte geistliche Komité gebildet, wozu ich nie meine Beistimmung gegeben habe. Im Gegentheile habe ich vor und nach meinem Erlasse von 23. Iuni (6. Juli) meine Meinung oft geäußert, dass ich mit dem Bestande dieses Komités nicht einverstanden bin, allein dieselbe blieb unbeachtet. Ein Komité anderer Natur, wenn solches meine Priester nach Abschaffung des gegenwärtigen mit Vorwissen ihres Bischofs gebildet hätten, hätte ich gewisz gern gesehen. Dermahlen kann das nicht mehr geduldet werden, weil es sich oft Misz- und Uebergriffe erlaubt habe, dann weil es zu vielen Beirungen Anlasz giebt und endlich, weil es nunmehr einem noch

gröszeren Theile des Klerus zum Anstosze dient. Es schmerzte mich so sehr, dass das Komité nur gar so oft nicht im Sinne eines gottesfürchtigen und dehmütigen Priesters und gegen die Absichten des Bischofs und Kaisers gewirkt hat. Ich trage Ihnen daher auf, dieses Komité unter eigener Verantwortung aufzuheben und dasz es nicht mehr besteht mir darüber ohne Verzug Bericht zu erstatten.

Eugen.

XIII.

EP. EUGEN HACMAN CĂTRĂ PROF. I. CALINCIUC.

Cernăuți, 1849, Martie 9/21.

No. 17. *Dem Wohlehrwürdigen Professor der Dogmatik Herrn Ioann Kalinczuk.*

Aus Anlsaz des — über die vorgekommenen, durch die Geistlichkeit der Diöcese hervorgerufenen Ereignisse im Monathe Mai 1848 — an die hohe Landesstelle erstatteten Berichtes zur Zahl 106/ord. hat das hohe Landespräsidium mit dem Erlasze vom 6-ten Februar l. J. Zahl 93968 anher bedeutet, wie folgt:

„Ich kann bei dieser Gelegenheit nicht unterlassen Euerer bischöflichen Gnaden zu bemerken, dasz die der Landesstelle mit den Berichten vom 30-ten Mai und 28. Iuli vorigen Jahres zur Zahl 106 und 2464 mitgetheilten Ereignisse mich mit tiefer Trauer erfüllen, da selbe mir den höchst betrübenden Beweis liefern, das die durch die Zeitereignisse entstandene Begriffsverwirrung, durch welche verleitet Untergebene gegen ihre vorgesetzten Staatsbürger gegen alle Schranken der Gesetzlichkeit zu unerlaubten strafbaren Handlungen hingerissen werden, auch den griechisch nicht unierten Clerus derart ergriff, dasz er sich so weit vergasz, die heiligsten Gelübde des geistlichen Standes, die Demuth und den Gehorsam gegen ihre Oberhirten und die wichtigste Pflicht des Priesters, Achtung vor dem Gesetze, zu vergessen und sich sogar, nach vorliegenden eigenen Geständnissen, der Aussserachtlassung alles Anstandes gegen die Person ihres Bischofs und des Misbrauchs des von S. Mayestät allergnädigst in Aussicht gestellten Associations-Rechtes schuldig machten“.

„Mit tiefem Bedauern muszte ich erfahren, dasz dieses gesetzwidrige Benehmen selbst Euerer bischöflichen Gnaden zu selbstsändigen Ernennungen und Beerdigungen von Konsistorial-Beamten drängte, wozu Euerer bischöflichen Gnaden doch nur im Einverständnisse mit der Landesstelle nach dem Regulirungs-Plane vom Jahre 1786, die Befugnis zusteht, endlich auch von solchen der Bestand im besagten Regulirungs-Plane gar nicht erwähnt, daher unzulässig ist“. „Ich bitte demnach den an jenen Ereignissen betheiligten Priestern meine volle Missbilligung erkennen zu geben“.

Da Sie sich an diesen traurigen Ereignissen betheiligt haben, so trifft Sie die Missbilligung des hohen Landes Präsidiums, welche ich Ihnen, unter Anschlusz des Erlasses des hohen Landes Präsidiums mit dem Beisatze ertheile, dass ich sehnlichst wünsche, dass Sie sich im Glücke, vorzügliche Fähigkeiten zu besitzen, nicht übernehmen (probabil: überheben) und überschätzen, und Sie werden dann gewisz nie mehr in die Gefahr des Monaths Mai 1848 kommen, Todsünde der Hoffahrt zu begehen und das Geboth der evangelischen Liebe zu übertreten, werden nie mehr so traurige Fälle thun, werden sich von jeder Anmassung ferne halten, werden mehr Achtung, Gehorsam und Subordination gegen Ihren Bischof haben.

Sollte diese väterliche Ermahnung keine Wirkung hervorbringen, so würde sich das hohe Landes Präsidium, wie es in dem oben erwähnten Erlasse andeutet, in die unangenehme Lage versetzt sehen, die getroffenen Konsistorial Verfügungen zu desavouiren.

Übrigens werden Sie die Abhandlung Ihrer Lehre über das allerheiligste Sakrament der Eucharistie, wie Sie solche als Professor öffentlich vortragen, der theologischen Lehranstalt um so mehr mit Beschleunigung übergeben, als Sie dieser Obliegenheit, welche mit Ordinariats-Auftrag vom 8/20. Juni 1843 Zahl 78 angeordnet wurde, durch so viele Jahre nicht nachkommen wollen.

Zugleich empfehle ich Ihnen ganz besonders, dassz Sie in dem Tipikon, sowohl in dem gewöhnlichen, als in dem der für die 2 Wochen vor der grossen Faste, und für diese Faste selbst, dann in dem der für die Wochen der Pentikoste bestimmt ist, mit allem Ernste üben, um die Ordnung der Kirchen-Bücher genau zu lernen und mit Bestimmtheit zu wissen, welches Kirchenbuch dem anderen vorangeht und anzeigt, wie die Kirchen Bücher nach einander folgen, und um somit sich bald die vollkommene Kenntniss aller kirchlichen Officien und nicht bloss jener der einfachen Vesper, vecernie, polunoșnița, utrenie, und der heiligen Liturgie zu verschaffen, und um in der Verrichtung dieser Officien so vollkommen zu seyn, wie in jenen eines Theologie Professors, ohne in Verlegenheit zu kommen, fremde Beihilfe zu suchen.

Ordine similare s'au trimis tuturor membrilor comitetului duhovnicesc.

Teodor Balan.